

Remissyttrande
Datum 2019-06-25
Diarienummer RS 2019-02766

Miljö- och energidepartementet
M2019/00661/S
m.remissvar@regeringskansliet.se
gunilla.blomquist@regeringskansliet.se

Yttrande, betänkande "Agenda 2030 Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet" (SOU 2019:13)

Sammanfattning

Västra Götalandsregionen välkomnar Agenda2030-delegationens betänkande och ställer sig positiv till att betänkandet ska leda till en svensk strategi för implementering av de globala hållbarhetsmålen. Västra Götalandsregion tillstyrker en stor del av delegationens förslag och bedömningar men vill sammanfattningsvis framföra följande.

- Ett handslag mellan regeringen och SKL är inte tillräckligt utan regeringen bör ingå ett handslag med var och en av de 21 regionerna. Agenda 2030 är i de flesta regioner tätt sammanflätad med det regionala utvecklings- och strategiarbetet.
- Slutbetänkandet saknar en tydlig koppling mellan Agenda 2030 och de regionala utvecklingsstrategierna (RUS). RUS är ett effektivt verktyg för att bryta ner Agenda 2030 från global till regional/lokal nivå. Genom att klargöra RUS roll nyttjas kraften i en ordinarie process på regional nivå vilket är i enlighet med delegationens strategi. RUS är enligt Västra Götalandsregionen ett utmärkt instrument för att genomföra Agenda 2030 på lokal och regional nivå.
- Vem som ska göra vad i genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå behöver bli redas ut. Roller och ansvar bör omformuleras så att uppdraget anger att länsstyrelsen och regionen ska samverka istället för att länsstyrelserna får i uppdrag att samverka med regionen. Det bör bli tydligare att det är två jämlika parter med delat ansvar för genomförande av Agenda 2030. Länsstyrelsen med huvuduppgift att sprida kunskap och information och regionen med huvuduppgift att genomföra Agenda 2030 genom utvecklingsarbete. Otydlighet samlar ingen kraft för genomförande utan riskerar istället att förlora kraft. Ett klargörande från nationell nivå underlättar dialogen och ökar effektiviteten och förståelsen mellan parterna regionalt.
- Upphandlingsmyndigheten ger ett bra stöd för offentliga organisationer som vill ställa miljökrav men vi efterlyser liknande vägledning för att möjliggöra kortare livsmedelskedjor och mer hållbar offentlig konsumtion kopplat till mål 12 i Agenda 2030.
- Det är viktigt för det offentliga i egenskap av upphandlande myndighet att det klargörs i lagstiftning eller annan utformad vägledning under vilka förutsättningar idéburna offentliga partnerskap kan vara ett möjligt alternativ till offentlig upphandling.

- Det är viktigt att betona betydelsen av civilsamhällets självständighet även när civila samhällets aktörer tillhandahåller välfärdsservice. I dialogen mellan det offentliga och civila samhället behövs förståelse för det civila samhällets olika roller t.ex. i rollen som serviceproducent alternativt i rollen som röstbärare.
- Förslaget om att öka långsiktigheten i statlig bidragsgivning till civila samhället är bra. Men, det krävs också ökad kommunikation mellan bidragsgivare för att garantera verksamheternas kvalitet när de finansieras av flera nivåer.
- Sverige bör verka för att internationella organ vars medlemmar består av lokala och regionala aktörer lyfts fram som viktiga forum i förverkligandet av Agenda 2030, såväl inom som utanför landets gränser.

Yttrande

Inledning

Västra Götalandsregionen välkomnar Agenda2030-delegationens betänkande och ställer sig positiv till att betänkandet ska leda till en svensk strategi för implementering av de globala hållbarhetsmålen. Den nationella nivån bör verka för en gemensam förståelse av vad de globala hållbarhetsmålen innebär och hur alla styrande nivåer kan använda dem som ramverk för att bemöta utmaningar relaterade till ekonomi, social utsatthet, miljö och styrning. 65% av de 169 målen för de 17 hållbarhetsmålen kräver att städer och regioner är aktivt engagerade¹. Städer och regioner lokaliserar hållbarhetsmålen närmast invånarna. Inte bara som genomförare, utan som beslutsfattare närmast medborgare, näringsliv och lokalsamhälle. Därför är det viktigt att regionerna är delaktiga från början i utformningen av en strategi för målens implementering².

Västra Götalandsregionen (VGR) bildades 1999 och är en av Sveriges största arbetsgivare. VGR har fyra större resurssatta uppdrag: hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, kultur samt hållbar regional utveckling. Inom vart och ett av dessa områden pågår utvecklingsarbeten som kan relateras till genomförandet av Agenda 2030 bl.a. omställningsarbete inom hälso- och sjukvården, framtagande av en ny kulturstrategi, revidering av den regionala utvecklingsstrategin och genomförandet av trafikförsörjningsprogrammet med målet att andelen hållbara resor i Västra Götaland ska fördubblas under perioden 2017-2025. Därutöver har regionfullmäktige beslutat om en plan för mänskliga rättigheter och miljöplan som omfattar alla förvaltningar och bolag och verksamheter som arbetar på Västra Götalandsregionens uppdrag. VGR har sedan år 2016 ett program för klimatväxling i de egna verksamheterna.

Västra Götaland som territorium är stort och omfattar ca 1.7 miljoner invånare och 49 kommuner. Det är över 20-år sedan det regionala utvecklingsuppdraget fördes över från länsstyrelsen till VGR. Det statliga uppdraget har kompletterats med regionala satsningar genom prioriteringar i Västra Götalandsregionens budget. Arbetet utgår ifrån den regionala

---

¹ UN Sustainable Development Solution Network (2016), Getting Started with the SDGs in Cities. A Guide for Stakeholders, <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2016/07/9.1.8.-Cities-SDG-Guide.pdf>

² <https://alfresco.vgregion.se/alfresco/service/vgr/storage/node/content/workspace/SpacesStore/cc9e9db7-4d4e-4372-b5db-03fc767eac6e/High%20level%20on%20a%20sustainable%20Europe%20by%202030.pdf?a=false&guest=true>

utvecklingsstrategin, som tagits fram i bred samverkan med kommuner, statliga myndigheter, lärosäten, civilsamhälle och näringslivets organisationer. På vår hemsida³ beskrivs hur vi arbetar med var och en av de 17 hållbarhetsmålen. Agenda 2030 är en del i arbetet med den nuvarande regionala utvecklingsstrategin, VG2020. Agendan är också ett ramverk för den kommande regionala utvecklingsstrategin som är under framtagande och en viktig utgångspunkt för den nya kulturstrategin.

Västra Götalandsregionen tillstyrker en stor del i delegationens förslag och bedömningar. Nedan kommenteras de av delegationens förslag och bedömningar som vi inte instämmer i, områden där vi saknar förslag och områden där vi har erfarenheter från eget arbete som kan tas tillvara framåt.

Kapitel 7: Stärkta förutsättningar för staten

7.5 Hållbar upphandling i staten

Västra Götalandsregionen välkomnar delegationens förslag om att de statliga myndigheterna i ökad utsträckning ska ställa hållbarhetskrav i offentliga upphandlingar samt att området ska tydliggöras i en särskild förordning. Upphandlingsmyndigheten ger redan ett bra stöd för offentliga organisationer som vill ställa miljökrav men vi efterlyser liknande vägledning för att möjliggöra kortare livsmedelskedjor och mer hållbar offentlig konsumtion (kopplat till mål 12 i Agenda 2030).

Västra Götalandsregionen har under en lång tid arbetat med hållbarhet i upphandlingar. Ett bra exempel inom vår verksamhet finns inom livsmedelsområdet. Målet i Västra Götalandsregionens miljöplan är att 50% av alla livsmedel som köps in år 2020 ska vara ekologiska. Arbetet har varit framgångsrikt och år 2018 var andelen ekologiska livsmedel 46%. Sammanlagt köpte VGR livsmedel för 145 miljoner kr förra året. Prognosen är att vi når målet på 50% ekologiskt år 2020.

Västra Götalandsregionen arbetar för att minska klimatpåverkan från inköpta livsmedel, bl.a. genom att öka andelen vegetariskt. Klimatpåverkan från sjukhusmåltiderna har minskat med 8 procent mellan 2016 och 2018 som en följd av ändrade livsmedelsval i menyplaneringen. Västra Götalandsregionen är också engagerad i en satsning för att öka inköpen av lokal mat till offentliga kök i syfte att underlätta för fler små och medelstora företag att bli leverantörer av livsmedel till offentliga kunder. Det sker genom kompetenshöjande åtgärder hos livsmedelsföretag samt kostchefer och upphandlare i kommuner och region.

Kapitel 8: Behovet av kunskap, forskning och innovation

8.1 Agenda 2030 i finansiering av forskning och innovation

Västra Götalandsregionen stödjer delegationens förslag om att tillsätta en utredning om hur tvärdisciplinär kompetens kan stödjas. Ett intressant exempel att titta närmare på inom tvärdisciplinär forskning är Mistra Urban Futures som verkar inom området stadsutveckling, där utmaningarna är komplexa och berör många olika sektorer, discipliner och kulturer. I dessa sammanhang måste svar och lösningar hittas genom samarbete.

---

³ <https://www.vgregion.se/agenda2030>

Deltagarna i projekten kommer från flera olika länder, forsknings- och kunskapsområden⁴. Västra Götalandsregionen är också engagerad i insatser för att kompetensutveckla innovations- och företagsrådgivare inom inkubatorverksamhet i Agenda 2030. Syftet är att höja kunskapen bland rådgivarna så att de är riggade för att stötta företag och entreprenörer att jobba mer med hållbarhet.

8.3 Stärk barns och ungas kunskap om Agenda 2030

Västra Götalandsregionen ser positivt på förslaget att ge skolverket i uppdrag ta fram kompetenshöjande och stödjande åtgärder för pedagoger och skolledare utifrån Agenda 2030. Västra Götalandsregionen vill i detta sammanhang lyfta fram science centerverksamheten som bl.a. har statsstöd från Skolverket. Verksamheten utvecklar pedagogiska program och metoder riktat till elever och genomför fortbildning för lärare. Science center verksamheter i Västra Götaland har uppdraget av Västra Götalandsregionen att bidra till att genomföra Agenda 2030 genom att vara ett stöd för skolorna i att utveckla särskilda program, aktiviteter och sprida kunskap i utställningen om de globala målen för hållbar utveckling hos besökande barn och vuxna.

Kap 9: Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå

9.1 Genomslaget för Agenda 2030 behöver stärkas i fler kommuner och landsting

Västra Götalandsregionen delar delegationens bedömning att kommuner och regioner har centrala roller i genomförandet av Agenda 2030. Västra Götalandsregionen har under lång tid arbetat med de tre dimensionerna om miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet och har bl.a. tagit fram olika styrdokument som t.ex. miljöplan, plan för mänskliga rättigheter, program för fullföljda studier⁵.

9.2 Ett handslag mellan regeringen och SKL

Förslaget om ett handslag mellan regeringen och SKL om en gemensam programförklaring för det fortsatta genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå är enligt Västra Götalandsregionen inte tillräckligt. Delegationen pekar på att arbetet med att samla och driva regional utveckling som mycket centralt för att genomföra Agenda 2030. Samtliga 21 landsting är regioner sedan årsskiftet 2019. För att få genomslag anser vi att regeringen bör ingå ett handslag med var och en av de 21 regionerna. Agenda 2030 är i de flesta regioner tätt sammanflätad med det regionala utvecklings- och strategiarbetet.

Idéburna offentliga partnerskap

Delegationen betonar betydelsen av ”att statliga myndigheter intar en stödjande roll i de fall som kommuner och landsting står inför svåra tolkningar gällande hur exempelvis upphandling eller idéburna offentliga partnerskap kan och bör genomföras”. Västra Götalandsregionen menar att en stödjande roll inte är tillräcklig. Det är viktigt för det offentliga i egenskap av upphandlande myndighet att det tydliggörs i lagstiftning eller annan utformad vägledning under vilka förutsättningar idéburna offentliga partnerskap kan vara ett möjligt alternativ till offentlig upphandling. Ett alltför oprecist eller tolkningsbart stöd från statliga myndigheter samt aktuella rättsfall skapar osäkerhet och riskerar att inga regioner/kommuner kommer att våga arbeta med idéburna offentliga partnerskap framöver.

⁴ <https://www.mistraurbanfutures.org/sv/projekt/implementing-new-urban-agenda-and-sustainable-development-goals-comparative-urban>

⁵ <https://www.vgregion.se/agenda2030>

9.3 En regional tillväxt som bidrar till hållbar utveckling

Västra Götalandsregionen tillstyrker delegationens förslag om att tydliggöra ansvaret för hållbar utveckling i det regionala tillväxtarbetet genom ett tillägg i målet om regional tillväxtpolitik om miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Slutbetänkandet saknar en beskrivning av kopplingen mellan Agenda 2030 och de regionala utvecklingsstrategierna (RUS). RUS är ett effektivt verktyg för att bryta ner Agenda 2030 från global till regional/lokal nivå. Genom att visa på RUS roll nyttjas kraften i en ordinarie process på regional nivå vilket är i enlighet med delegationens strategi att genomföra Agenda 2030 ska ske via ordinarie processer.

Enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar ska regionerna utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. I förordningen om regionalt tillväxtarbete förtydligas uppdraget om strategierna. De ska vara sektorsövergripande, innehålla långsiktiga prioriteringar, bidra till samverkan lokalt, regionalt, nationellt och internationellt och utarbetas i samverkan mellan kommuner, regioner, länsstyrelser och berörda statliga myndigheter. Även näringsliv och civila samhället ska erbjudas att vara med. Strategin är enligt Västra Götalandsregionen ett utmärkt instrument för genomförande av Agenda 2030 på lokal och regional nivå.

9.4 Länsstyrelsens roll och regional samverkan i arbetet med Agenda 2030

Västra Götalandsregionen instämmer inte i delegationens förslag om att ge samordningsuppdraget, som det är uttryckt i betänkandet, till länsstyrelsen vad gäller genomförandet av Agenda 2030 på lokal och regional nivå. För att underlätta samverkan och effektivitet i arbetet behöver roller och ansvar mellan länsstyrelse och region redas ut dvs. vem ska göra vad. I nuvarande förslag kan det tolkas olika. Roller och ansvar bör omformuleras så att uppdraget anger att länsstyrelsen och regionen ska samverka istället för att länsstyrelserna får i uppdrag att samverka med regionen. Det bör bli tydligare att det är två jämlika parter med delat ansvar för genomförande av Agenda 2030. Länsstyrelsen med huvuduppgift att sprida kunskap och information och regionen med huvuduppgift att genomföra Agenda 2030 genom utvecklingsarbete. Otydlighet samlar ingen kraft för genomförande utan riskerar istället att förlora kraft.

Västra Götalandsregionen har en mycket bra och strukturerad dialog med länsstyrelsen i Västra Götaland på lednings- och chefsnivå och i det operativa arbetet. Det finns en överenskommelse om samverkan mellan länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen sedan regionbildningen 1999 som har reviderats och uppdaterats vid flera tillfällen. I den senaste överenskommelsen från hösten 2018 ska samverkan fortsättningsvis utgå ifrån våra tunga utvecklingsprocesser som den regionala utvecklingsstrategin/Agenda 2030 och regional fysisk planering/strukturbild. Delegationen lyfter fram dialogen mellan parterna som viktig för att reda ut oklarheter. Vi vill dock framhålla att en ökad tydlighet från nationell nivå skulle underlätta för dialog och ökar effektiviteten och förståelsen mellan parterna regionalt.

9.5 Hållbar upphandling i kommuner och landsting

Västra Götalandsregionen är positiv till att Upphandlingsmyndighetens roll, att förmedla kunskap och metodstöd till myndigheter, kommuner och regioner, lyfts fram i betänkandet (kapitel 7.5 samt 9.5). Det är centralt att Upphandlingsmyndigheten tilldelas tillräcklig kapacitet och resurser för att bidra med aktuellt och tillräckligt stöd. Fokus bör läggas på

uppföljning av de krav som ställs. Samordningen behöver bli bättre och det krävs mer resurser.

Västra Götalandsregionen anser det angeläget att offentliga organisationer är proaktiva i att upphandla hållbart. Att arbeta tillsammans med hållbar upphandling är en framgångsfaktor och sedan 2010 samarbetar samtliga regioner i ett nationellt arbete kring hållbar upphandling. Den gemensamma uppförandekoden för leverantörer bygger på Global Compacts tio principer. Regionerna förväntar sig att leverantörerna respekterar uppförandekoden och att de gör sitt yttersta för att uppnå kraven inom den egna organisationen och i leveranskedjan. Sedan 2018 har samarbetet utökats till att omfatta även krav och uppföljning avseende miljö.

När det gäller kollektivtrafiken så spelar de två samverkansorganisationerna Svensk kollektivtrafik och Partnersamverkan en viktig roll i att ta fram mallar och standardiserade krav. Hela kollektivtrafiken styrs mot att fasa ut fossila bränslen och nu pågår arbetet med att även föra in sociala krav i upphandlingen.

Kap 10: Forum för dialog

10.2 Regionala Agenda 2030-forum

Västra Götalandsregionen välkomnar delegationens förslag om regionala Agenda 2030-forum men instämmer inte i formuleringen att regeringen ska ge uppdraget till länsstyrelsen och att det bör samverka med regionerna i genomförandet. Vårt förslag till ny lydelse är att ”regeringen erbjuder regionerna att tillsammans med länsstyrelsen och i samråd med kommunerna m.fl. arrangera regionala agenda 2030-forum”.

Kapitel 13: Civila samhällets roll i genomförandet

13.1 Civila samhällets aktörer

Västra Götalandsregionen instämmer i delegationens beskrivning av civila samhällets roll för omställningen till ett hållbart samhälle. Det är viktigt att betona betydelsen av att civilsamhällets självständighet bibehålls även när civila samhällets aktörer tillhandahåller välfärdsservice. Utöver civila samhällets olika roller som lyfts fram av delegationen vill vi lyfta funktionen som demokratiskola, inte minst med tanke på Agenda 2030 och en hållbar utveckling.

13.3 Bidragsgivning som del av genomförandet

Västra Götalandsregionen instämmer i delegationens bedömning av de ekonomiska bidragens betydelse för civila samhällets organisationer. Begreppet bidrag bör ersättas med ekonomiskt stöd. Västra Götalandsregionen använder allt mer begreppet stöd bl.a. i ”Policy för ekonomiskt stöd till det civila samhället”.

13.4 Öka långsiktigheten vid bidragsgivning

Västra Götalandsregionen välkomnar förslaget om att öka långsiktigheten i statlig bidragsgivning till civila samhället. Men, det krävs också ökad kommunikation mellan bidragsgivare för att garantera verksamheternas kvalitet när de finansieras av flera nivåer. Folkbildningen är ett exempel på detta eftersom den finansieras av stat, landsting, kommun

och huvudmän; den statliga anslagsgivningen förutsätter medfinansiering från kommun och regioner. När staten finansierade 8 000 extra platser på folkhögskolan så förutsätta detta att regionerna skulle skjuta till pengar. Detta gjordes utan att kommunicera med varken SKL eller med regionerna.

VGR använder sig utav tre-åriga verksamhetsstöd kopplat till föreningar som arbetar med barnrättsfrågor, funktionshinderfrågor, nationella minoriteter och hbtq personers rättigheter. I samband med beslutet om det ekonomiska stödet tecknas en överenskommelse över hur stödet ska användas de närmaste tre åren, dvs samverkan, kompetensutveckling, intressepolitiskt arbete och/eller utvecklingsfrågor.

13.5 Civila samhället som genomförare av centrala samhällsfunktioner

Västra Götalandsregionen instämmer i delegationens förslag om att regeringen aktivt bör verka för samverkan mellan det offentliga och idéburna samhället i genomförandet av Agenda 2030. Men, det kräver att det offentliga har kunskap och förståelse för det civila samhällets olika roller t.ex. i rollen som serviceproducent alternativt i rollen som röstbärare. Dialogen med civila samhället är inte bara kopplad till överenskommelser inom den sociala ekonomin eller till idéburna partnerskap utan också till ”röstbärrollen”. Dialogen är ett sätt att hantera komplexitet och bidrar till ett robust och hållbart samhälle.

Kapitel 14: Den värld agendan verkar i och Sveriges aktiva bidrag

14.2 Politiska åtgärder och insatser ger effekt

Västra Götalandsregionen delar uppfattningen om att Sverige bör vara pådrivande för ett ambitiöst globalt genomförande av Agenda 2030. Sverige bör verka för att internationella organ vars medlemmar består av lokala och regionala aktörer lyfts fram som viktiga forum i förverkligandet av Agenda 2030, såväl inom som utanför landets gränser. Västra Götalandsregionen har goda erfarenheter av att driva utvecklingen i EU och genom internationella organisationer på regional nivå för genomförandet av hållbarhetsmålen. Västra Götalandsregionen arbetar bland annat genom sitt ordförandeskap i Assembly of European Regions (AER) med att synliggöra Agenda 2030 och att nätverkets verksamhet ska ligga i linje med FN:s hållbarhetsmål. Nätverk likt dessa skapar ett forum för aktörer att diskutera och inhämta kunskaper om Agenda 2030 och kan spela en nyckelroll i att dela erfarenheter och goda exempel med regioner som har mindre gynnsamma förutsättningar att ställa om till en hållbar utveckling.

Ett exempel på hur den regionala nivån kan medverka i det globala arbetet med hållbarhetsmålen är Sahlgrenska International Care (Sahlgrenska I.C.). Under 30 år har organisationen på olika sätt tagit världen närmare Västsverige, och den expertis som finns inom sjukvården närmare världen. Sahlgrenska I.C. jobbar för att fler utanför Sverige ska få tillgång till god sjukvård, både genom export och bistånd. Den offentliga vårdexporten skapar tillväxt och bidrar till att svenska invånare kan behålla en vård av högsta kvalitet nära samtidigt som svensk sjukvårdsexpertis stöttar i uppbyggnaden av hälso- och sjukvården i andra länder. Där vi ligger i framkant nationellt ska vi tillsammans med andra offentliga vårdaktörer lämna avtryck på den internationella arenan.

I den biståndspolitiska plattformen säger regeringen att stärkande av hälsosystem globalt är centralt för utveckling. Västra Götalandsregionen bidrar genom att vi skapat ett koordinerat

ramverk för insamlandet av sjukvårdsutrustning som inbegriper VGR alla sjukhus, primärvården och folktandvården. Utrustning som inte längre kommer till användning inom VGR doneras till svenska biståndsorganisationer som verkar inom hälsoområdet. En samverkan som gör att vi når ut till ett 20-tal ekonomiskt resurssvaga länder där invånare får tillgång till en bättre sjukvård.

Västra Götalandsregionen vill även framhålla vikten av att Sverige är pådrivande för att få in Agenda 2030 som ramverk i en ny tillväxt och utvecklingsstrategi på EU-nivå. För att uppnå ett kraftfullt genomförande av Agenda 2030 bör även policyutveckling på EU-nivå förhålla sig till hållbarhetsmålen. Det kan ske genom antagande av en ny europeisk tillväxt och utvecklingsstrategi som samordnar implementeringen av hållbarhetsmålen på alla styrande nivåer med tidsbundna mål och konkreta leveranser för 2030. Erfarenheterna från EU2020 och dess koppling till Västra Götalandsregionens nuvarande regionala utvecklingsstrategi, VG2020, har varit mycket goda. Det möjliggör flernivåstyre med tydligt regionalt ägarskap och underlättar avsevärt för gränsöverskridande samverkan. En ny europeisk strategi till 2030, likt EU2020, med hållbarhetsmålen i fokus hade säkerställt att europeiska aktörer, inklusive Västra Götaland, kan arbeta utifrån Agenda 2030 inom ramen för EU:s olika program och fonder.

Regionstyrelsen
Västra Götalandsregionen

Johnny Magnusson
Regionstyrelsens ordförande

Ann-Sofi Lodin
Regiondirektör